

EDINOST

Glasiló slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinosti je moč

«EDINOST» izhaja vsako sredo; cena za vsa leta je 4 gld. 40 kr., za poln leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 20 kr. — Posamezne številke pri upravištvu in po trafikah v Trstu se dobivajo po 8 kr. — *Narodnine, reklamacije in inserate prejema Upravištvo »via Zonta 5«.*

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via S. Lazzaro« Tip. Huala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — *Iskrati* (razna vrsta naznanila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plašajo za vsako besedo 3 kr.

Domoljubom vseh stanov!

Nekdanji grški modrijani in učeniki niso ljudstva podučevali samo v šolah ali učilnicah, temuč vporabljali so v to svrhu vsako ugodno in primerno priliko. Podučevali so tudi na očitnih krajih, kder je bilo kaj več ljudstva zbranega; podučevali so tudi posamezne, ter tako vsestransko delili kruh vzvišenih nauk — in trud njihovega podučevanja ni bil zaman. Dan denes, ko moč omike in napredka prešinja vse narode in vse slove narodove, prešinjola je ta moč tudi naš slovenski narod, kateri je vstopil z drugimi mnogo večjimi in močnejšimi narodi v vrste naprednih bojevnikov, kder se po skromnih svojih močeh tudi dostojno odlikuje. — Ali, kakor posameznika, tako tudi ves narod lahko duševno in telesno ugonobijo grde in vsakemu napredku škodljive strasti in napake. Tudi tega se lahko prepričamo pri Grkih, kateri, dokler so jih vodili in podučevali skušeni, modri ter za njihovo telesno in duševno blagostanje uneti močje — bili so srečni, učeni, krepki na telesu. In duhu — a ko so prišli pod vodstvo sebičnih in ničvrednih voditeljev, kako so pokvarjeni ostali na duhu in telesu še do današnjega dne.

Mi Slovenci, razen nemškutarjev, lahonov in drugih enakih narodnih naših sovražnikov, takih kugonoscev, kateri bi mej narod hoteli sejati z slabimi nauki tako snetjav kal, doslej še nemamo; ali nekaj, kar narodnega napredka ne pospešuje, pač pa močno ovira, imamo mej seboj, in to je: še vse premajhno ali obmejeno delovanje za narodno stvar. Ah, koliko je še dela, koliko še neplodnega polja čaka pridnih rok! Pojdi v duhu z menoj, dragi slovenski domoljub, najprvo po kmetiških vaseh, ter obrni svoj pogled na slovensko kmetško mladino.

Da, zdrava in krepka na telesu in duhu je ta slovenska mladina, in solza veselja zasveti se ti v očeh, videčemu tako zdravo narodovo jedro, s kakoršnim se ne more ponášati vsak narod. In obrzi te mladine kažejo ti veliko nadarjenost — bister um; a žalibog, da toliko teh izvrstnih talentov zakopanih ostane na veke! Saj imamo šole, in po obstoječih šolskih postavah so roditelji tudi z silo primorani svoje otroke v šole pošiljati — kako tedaj je mogoče, da toliko izvrstnih talentov zakopanih ostane? utegne me kateri vprašati. Ali žalibog, mi ne živimo še v dobi, da bi ljudstvo bilo toliko za-

vedno, da bi samo spoznalo, kaj mu je v lastno korist.

Kolikor otroci šolo obiskujejo, zahvaliti se je temu po največ ostriši šolske postave, (ne moremo reči, da so, kakor pri vsakej stvari, tako tudi tukaj, častne izjeme), katera zanikarne roditelje, konečno vendarle prisili k pošiljanju njih otrok v šolo. Ali kaj pomaga k šolskemu napredku vsa postavna sila, s katero se vendar želeni vspeh doseči ne dá, kajti kder ne vlada veselje do dela, tam tudi delo prav storjeno ne bode, in od takega dela nemama nikacega dobička pričakovati. Vzlasti se nam ta nevesela resnica kaj živo predstavlja prav pri šoli. Otroci, katerih zanikarni roditelji brez postavne sile v šolo ne pošiljajo, nemajo tudi nobenega veselja do šole, in ko naposled vendar z veliko silo obiskujejo šolo, zgodi se to vselej pozneje, ne o določeni uri in še takrat prihajajo s prazno glavo, drugim pridnejšim učencem in učitelju v nadlogo. Koliko koristi poduk pri takih otrocih, to je lahko umevno. Domoljubi! prav o tej nad vse važnej zadevi se je mej narodom premalo storilo. Premalo so se slovenski časniki pečali, vzlasti kar zadeva obiskovanja šole. Priliko imamo večkrat čitati, da se je tam šolsko leto slovesno zaključilo, pri kateri priliki so bili otroci pogosteni, da so deklamovali in peli, — torej šolski napredek je velikanski! Priliko smo imeli tudi večkrat čitati nekako zabavljanje zoper katerega posameznega učitelja, ako je poba enmalo zlazal, zapri, ali ga zaradi pomanjkanja šolskih učnih pripomočkov iz klopi postavil. Prav tako tudi nepremišljeno zabavljanje na vlado zaradi naših narodnih pravic, češ, mi moramo pošiljati svoje otroke po osem let v šolo, a naših narodnih pravic nam pa vendar ne daste. — Za Boga svetega, ne tako! — Kam pridemo, ako hočemo tako ravnati in tako nespametno ravnanje še po časnikih v svet trobiti. Čemu treba pri tako ozbilnej stvari, kakor je šola, toliko naivnosti? Veš, dragi domoljub, to ni tako; tako nepremišljeno pisarjenje, katero je v istini večkrat pretirano, ni koristno v povzdigo šolskega napredka, in šolske veselice se tudi ne smejo tako opisovati, kakor čitalnične, ter zaradi tega upiti v svet o velikanskem šolskem napredku dotičnega kraja. Svojih narodnih pravic pa tudi ne tirjajmo z bedastočo, da moramo svoje otroke po osem let v šolo pošiljati. Kdor jih pošilja, pošilja jih v lastno korist, in za ostro šolsko postavo smemo vladi pač hvaležni biti!

Tudi ne umivajmo posameznih učiteljev očitno pred svetom, kajti to ne škoduje le učitelju samemu — kakor nekateri misli — temuč tudi dobri stvari. Vzemimo pero v roko rajše iz drugega namena; pišimo, in to kolikor nam naše duševne moči pripuščajo, lepo in v srce segajoče; razlagajmo narodu visoki pomen in korist šole; nasprotno pa, kažimo mu slabe nastopke zanemarjevanja šole in grde nevednosti. Pojasnimo narodu vse to z primernimi vzgledi, ter ga tako vodimo po hladnej senci blagodejnega podluka k viru vsega bogastva — šoli.

Nadalje prizadevajmo si tudi, da se v šolo uvede tak poduk, kateri bode priprostemu ljudstvu istinno korist, po katerem bode mu lahko mogoče svoje prihodnje življenje vravnati. Ko bode ljudstvo videlo, da je šola v tem smislu vravnana res prava njegova dobrotnica, bode se za njo bolj ogrevalo in svoje otroke z večim veseljem vanjo pošiljalo, nego dozdej. Vendar, kakor pravi domoljubi moramo vedno in vedno ljudstvu veselje do šole buditi; storimo to po vseh načinih, kakor je kateremu mogoče.

Ako imaš sam otroke, pošiljaj jih pridno v šolo, ter tako z lastnim vzgledom spodbujaj svoje sosede k temu. Ako nemaš otrok, pa si morebiti bolj premožen in olikan, nego tvoji sosede, stopi tedaj pri priliki, pri nedeljskih pogovorih s prijateljsko besedo mej nje, unemaj jih za šolo in po svoji moči daruj kak krajcarček ubogim učencem, da si bodo mogli vsaj nekoliko potrebnih pri šolskem poduku rabečih stvari nakupiti.

Pisatelji, katerim pero gladko teče, primite včasih za pero; pišite članke in druge spodbudljive spise, kateri bodo roditeljem in otrokom unemali veselje do šole. Ker uže o šoli govorim, hočem pri tej priliki spregovoriti nekatere besede, meni od uže zdavnej na sri ležeče stvari.

Mi Slovenci imamo poleg ljudskih in drugih šol premalo dekliških šol. Kolike važnosti je ženska v narodnem življenju, to more in zna oceniti le oni, kateremu je vse narodovo življenje boljše znano. Ženska je faktor, kateri bi pri dobri vzgoji vse drugače deloval v blagost človeške družbe, nego je to sedaj. »Dajte nam dobrih mater, pa bode svet imel drugo podobo«, izrekel je neki poganski modrijan svoje dni — in to je tako živa istina, da jo vzlasti v današnji dobi preživjo čutilimo.

Dan današnji potrebujemo bolj od kedaj poprej dobrih izurjenih gospodinj, ktere bi morala poleg večšega gospodinjstva dičiti tudi eve-

lica vednosti. Mi tukaj namreč ne mislimo tiste puhle vednosti, ktere so navzete le prevzetne mestne gospice, namreč: brenkanja na klavir, znanje francoskega, italijanskega ali angleškega jezika, kajti teh vednosti še ne smatramo ko poglavitnih in najpostrebnejših, ampak one vednosti o pravem človeškem namenu in poklicu.

Taka vednost bi bila: kaj je človeška družba sploh, po katerih in kakih zakonih se ona vlada in kaj je vsak njeni od nje nasproti storiti dolžan. Vedeti bi morala nadalje o rodbinskem ali družbinskem življenju, kaj namreč zopet ono zahteva, kako je vravnano in kaj se od vsakega njenega uda zahteva.

Gotovo je: ko bi bile naše slovenske gospodinj v enakih vednostih dobro podučene, vladal bi se svet vse bolj nego se, kajti ni zadosti, da gospodinja zna le kuhati, kuhinjo pomesti, za silo kaj ošivati in druge take male stvari; od dobre in istinito tega imena vredne gospodinj zahteva se tudi duševna znanost in olikanost, vzlasti gledé človeške družbe sploh, in domačega družbinskega življenja. Koliko k povzdigi splošnega in hišnega blagostanja taka znanost koristi, imamo najbolji vzgled nad premožnejimi hišami. V premožnejih hišah najdeš, da je gospodinja več ali manj duhovita, da se od drugih svojih sovrstnic — gospodinj, močno razlikuje. Take gospodinj ne najdeš le pri ognjiščih, temuč povsod — po vsej hiši: sedaj pri hlapi, sedaj pri dekli, sedaj na dvoriščih ali koder si bodi, ona pazi povsod svojih podložnih, svari jih, učí, ter odvrča od slabega in lahkomišljenega življenja.

Nasprotno pa najdeš v slabih hišah tudi slabe gospodinj, ktere družega ne znajo, nego piskre k ognju pristavljati — zraven so pa tako umazane in zanemarjene, da se moraš še studom obrniti od njih. Pri takih hišah tudi ne boš nikoli slišal, da bi gospodinja kedaj svojo družino lepo podučevala — nasprotno, slišiš le trdo kletvino in zmerjanje. Dokaz je torej jasen, da revščine, kolikor se je nahaja po svetu, niso le slabe letine in druge nesreče uzrok, temuč v obilnej meri duševno siromaštvo ali nevednost. (Konec prihodnjic.)

Deželni zbori.

Tržaški.

Četrta seja, dne 11. oktobra.

Deželni glavar da besedo poslancu dr. Vidacoviču, ki vtrjuje svoj v zadnji seji stavljeni

Podlistek.

Delo sv. Cirila i Metoda.

V spomin 5. julija 1881.

Spisal Jaromír Volkov.

III.

(Dalje.)

Leta 1015 si je grški car Basilijski Bolgarobijec Ohrido osvojil ter od istega časa je grški jezik v mestu začel prevladati; vendar slovenskega ni popolnem spodrinol. Poslednji se je tam še do tega časa verno začeval.

Po nastopnikih sv. Cirila i Metoda so nastopili ti le bolj imenitni bolgarski pisatelji:

Simeon Veliki, car bolgarski prvočenani, odličn pisovatelj knjig, pa tudi materijalno velik podpornik slovenskega slova. On je spisal znamenito knjigo: »Zlatostruj«. Njegov oče »prvokrščenik« car bolgarski Mihajil Boris ga je uže mladega dal dobro odgojiti i podučiti v vseh vedah i potrebnih svetovnih znanostih. Čas njegovega vladanja od l. 888 do l. 927 se je lahko imenoval po vsej pravici srečen čas slovenskega slova.

Bolgarski vladika Konstantin je poslovanil leta 898: »Izbor reči na evangelija nedeljna«. Okolo leta 906 pa je poslovanil: »Četiri reči Atanazija Aleksandrijskega proti Arijanom«.

Gregor, bolgarski svečenik, je poslovanil »kratko zgodovino svetovno i cerkveno« ter delo dovršil l. 927.

Izvrstni pisovatelji tedanjega časa so bili tudi: Ivan bolgarski, patrijarhov legat; Teodor Doksov, i dr.

Carstvo bolgarsko je po hudej vojni palo leta 1018 i s tem je zadela velika nesreča tudi krasno razvijajočo se slovansko literaturo, ki je tužno životarila skozi dolga stoletja — do zadnje rusko-turške vojne.

Res, nastopniki sv. Cirila i Metoda so bili zapodeni iz vlastne domovine tja v srbske i bolgarske kraje, pa slovanska liturgija se je po nekaterih straneh, posebno v Panoniji, vendar še nekoliko ohranila; ali propada ubraniti se ni več mogla; kajti tudi Madjari so pridrli v Panonijo i Moravijo ter pomagali Nemcem razdevati lepe slovanske dežele, s tem pa državne i cerkvene narodne uredbe.

Slovenci, osobito oni na spólnem i srednjem Štirskem, Kranjskem i Koroškem, prejeli so jednako Moravcem i Panoncem slovanski jezik v domačo cerkev od sv. Cirila i Metoda, oziroma njunih učencev, pa ta doba je malo časa trajala. Slovansko liturgijo mej Slovenci je zadela ista tužna osoda, kakor drugej na severnej strani, kder so Nemci zavladali.

Kder se je slovanska služba božja izmej našega naroda pregnala, tam se tudi Cirilovo pismo ni moglo ohraniti.

Tukaj pa naj le mimogredé nekoliko omenimo o našem najstarejšem z latinico napisanem jeziku i začetku naše slovanske književnosti.

V samostanskej biblioteki sv. Corbinijana v Monakovem (München) shranjen je latinski rokopis, obsegajoč mej drugim tri staroslovenske spise: dve izpovedni molitvi i homilijo o grehu i zveličanji. Te spise imenujemo »frižinske spomenike«. Sodí se, da so bili pisani okolo 10. stoletja i sicer prilično ko so du-

hovniki širili krščanstvo mej naše ljudstvo. Kakšna slovenska beseda se nam je ohranila iz one dobe v »frižinskih spominkih« utegne vsacega zavednega Slovanca zanimati, zato jo priobčujemo v sedanjem našem pravopisu; i sicer, kolikor mogoče, posnetem iz originala. Ker nam prostora primanjkuje, priobčujemo od teh samo jedno izpovedno molitev, glasi se tako:

»Glagolite po nas rēdka slovesa.

Bože, gospodi milostivy oče bože! Tebe ispovēdē ves moj grēch. I svētemu krestu. I svētej Mariji. I svētemu Michaelu. I vsem krilatcem božijem. I svētemu Petru. I vsem sēlom božijem. I vsem mučenicom božijem. I vsem varnikom božijem. I vsem dēvam pravdnym. I vsem pravdnym. I tebē, božij rabe, hoču byti ispovēden vseh mojich grēch. I vēruju, da mi je, na sem sv. tē byvši, ili že na ón svēt. Paky že vstati na sudny den. Imēti mi je živót po sem. Imēti je otpustek mojich grēchov. Bože milostivy, primi moju ispovēd mojich grēchov. Ježe jsem stvoril zla, po tē den ponježe bych na si svēt urožden, i bych kreščen; ježe pomnju ili ne pomnju, ili volju ili ne volju. Ili vědē ili ne v. dē. Ili v nepravdnej rot, ili v lži. Ili tatbē, ili zavisti, ili v usmasi. Ili v činistvē. Ili ježe mi se tomu chotēlo, jemuže mi by ne dostalo chotēti. Ili vpoglagolaniji. Ili spē, ili ne spē. Ili ježe jsem ne spasal nedēlja, ni svēta večera, ni mega posta, i inoga mnogoga ježe protiv bogu i protiv memu krestu. Ti jedin bože vēš, kako mi jega potrebā velika. Bože gospodi milostivy, tebē se mil tvorju od slich počtenych grēch i ot inēch množech, i věčich i menjšich ježe jsem stvoril. Tēch se tebē mil tvorju i svētej Mariji, i vsem svētim i da bym na sem svētē

predlog. Govornik razlaga, kako trgovina v Trstu peša; mej drugim poudarja posebno da je Trst bil prvi udarec ta, da se je prepovedal zvezal po železnica z notranjimi deželami, ker leta 1851 so bile uže severne luke z Dunajem po železnica zvezane, Trst pa stoprav v letu 1857. A tudi upanje na to zvezo je bilo uničeno v letu 1858, ker se je južna železnica prodala tujemu društvu, ker je to gledalo le na lastne dobičke in je rabilo svojo privilegijo; od tod je izvirala visoka vožnina in propadanje Trsta. Mej tem ko se je pozneje Dunaj po štirih železnica (Fran-Jozefovo, severno-zahodno, državno in severno) zvezal z severnimi lukami, in je poleg tega še več postranskih železnic pot na sever skrajšalo, ostal je Trst navezan na edino južno železnico na vse strani. Za Reko je ogerska vlada zelo skrbela ter jo močno povzdignola. Benetkam se je odprla pot čez Brener; v letu 1882 doboste Genova in Benetke po Gotthardove železnici nova predstva in zadnja pogodba ogerskih državnih železnic z družimi ogerskimi železnicami odtegne Trstu popolnoma hrvaško trgovino in trgovino z lesom sploh. Govornik se boji, da Trst s praznovanjem petstoletne spojitve z Avstrijo zapíše propad svoje trgovine v svoje letnice (na galerijah burno ploskanje); propad po despotizmu monopola i nemarnosti državne vlade. Da se ta nesreča obvaruje, potrebna je v prvi vrsti zveza Trsta z Rudolfovo železnico; obe mestni skupščini ste v tem jedini ter ste opustili pričkanje zaradi predstva Predela in Loke, ki je teoretično mogoče, dejansko pa nepomenljivo, in zato je danes, ko kranjski deželni zbor predlaga zvezo z Loko, opravičena pridružitev temu predlogu ter ga zaradi tega podpira.

Deželni glavar vpraša, kako naj se ta zadeva obravnava in izroči se na prelog dr. Consola po soglasnem sklepu deželnemu odboru.

Potem se prebere prošnja društva »Societa operaia«, naj se omeji škoda, ki izvira delalskemu stanu iz praznikov. Tudi ta prošnja se izroči deželnemu odboru, da jo preudari in o njej poroči.

Prebere se dalje istega društva druga prošnja, katero podpira tudi društvo »Fratellanza artigiana«, naj se v novi stavbeni zakon sprejmo gotova določila za varstvo delalcev. Zastran obravnave se uname daljši razgovor mej poslanecema Vidacovich in Domplieri in deželnim glavarjem in se prošnja slednji izroči deželnemu odboru v poročilo.

Zdal pride na vrsto zakonski načrt deželnega odbora, naj se občini da oblast, da sme pobirati občinsko doklado k državnim pristojbinam pri prepisu nepremikljive lastnine tudi v primerljaji smrti.

Poročevalec dr. Domplieri prebere dotični predlog; deželni glavar izreče, da je deželni zbor sklepčen o tej zadevi, ker je 42 poslancev pričujočih.

Poslanec Nabergoj je proti temu zakonu, ker davkoplačevalcem nalaga novo breme in zadeva posebno prebivalstvo na kmetih, katero uže zdaj dedinske davke teško plačuje. Kolikor je njemu znano, ne misli sedanja vlada davkov povišati, ampak želi jih znižati, zato bo on zoper ta zakon glasoval. Nabergoju sicer noben poslanec ni ugovarjal, vendar pa je govoril le gluhim ušesom, ker zakon je bil v drugem in tretjem branju sprejet.

Zadnji predmet je bil predlog deželnega odbora, zastran predrugeče §. 119 črka d) mestnega ustava, zastran razsodbe utokov (pritožb)

zoper globe in zaporne kazni, prisojene na prvi stopinji od magistrata.

Ko je deželni glavar izrekel, da je 41 poslanecv pričujočih in tedaj zbor sklepčen, razjasnil je poročevalec dr. Domplieri omenjeni predlog in posebno poudarjal, da se vlada naslanja na nek ministerski ukaz od leta 1855, po katerem pristojnost deželnega odbora o razsodbi utokov pobija, i da zato, ker se je deželni zbor na to ustavno pravico naslanjal, mnogo zakonov, katere je sklenol, ni bilo potrjenih. On predlaga, naj se zakon sprejme po osnovi deželnega odbora, da se vladi pokaže dobra volja, da se magistrat otme iz dvomljivega stanja in mnogo brezvpešnih pravn obvaruje.

Po daljšem razgovoru je bil sprejet zakon, po katerem bo v prihodnje take utoke razsojalo deželno namestništvo.

Peta seja je bila 14. oktobra; o tej prihodnjič. *Istrski.*

Šesta seja, v 6. dan septembra dopoludne. Dr. Vidulich predlaga zboru predstavo na visoko ministerstvo glede pomorstva, katera se soglasno sprejme. Sliša in tovariši predlagajo, naj se naroči deželnemu odboru, da se potegne pri vladi za to, naj se pri preuredbi gozdnega zakona od 3. decembra 1852 v ozir jemljó posebne razmere istrskih gozdov i naj se zakon ne izvršuje tako strogo. Nadalje se naroči deželnemu odboru, naj se obrne na vlado, da se napravi boljši red pri iztirjevanju davkov i da se davkoplačevalci ne obtežujejo z nepotrebniimi troški i da se eksekucije za eden in isti dolg ne godé na tri načine. Vsi ti predlogi so bili soglasno sprejeti.

Sprejet je bil potem v tretjem branju načrt zakona o zidanju ceste od sv. Dominika preko Eržišča v Kršan, Poročilo g. Babudra o ljudskih šolah za leto 1879-80 se vzame na znanje. Pri tretji točki, »troški za učne namene«, navetuje g. Strk, naj se podeljevanje deželnih štípendij ne omejuje le na pokrajne, a ta predlog ni bil sprejet. Drugi njegov predlog, naj se omejoči predpisi ministerskega ukaza za bogočastje i nauk od 8. maja 1880 št. 16.365 pri podeljevanji štípendij učencem na hrvaških in zunanjih šolah ne raztegnó na gimnaziji na Reki in Senju, bil je sprejet.

G. Strk je vprašal deželni odbor, kako vrednost on pripisuje predalu »občevalni jezik« pri zadnjem popisu, in ali bo ta podloga, da se ustanovi številna razmera mej narodnostmi v Istri. G. Amoroso odgovori, da popisa ni zaukazal in izvedel deželni odbor. Pri predalu XI predlaga g. Strk, naj se deželni zakoni razglašajo tudi v hvatskem jeziku i naj bodo tiskavnice za rabo v šolah hrvaške, ali slovenske.

A ta predlog in bil sprejet, ker tu je šlo za slovenske pravice.

Sprejet je bil potem deželni proračun z troški 322.267 gld. in dohodki 121.338 gld., primankljaj znaša toraj 200.929 gld., ki se pokrje a) z 25%, doklado na vse neposredne davke z prikladi vred; b) z 100%, doklado na potrošnino od mesa in vina; c) z stalno neodvisno pristojbino 10.02 gld. oziroma 6.68 od hektolitra špirta in 2.30 gld. od hektolitra piva.

Kranjski.

Četrta seja dne 5. oktobra. Deželni glavar se z gorko besedo spominja godjeu presvitlega cesarja in poslanci Njeg. veličanstvu trikrat zakličejo: Slava! in Hoch!

Zboru so se izročile te le prošnje: Občine Vrabče za podporo, da naredi pot iz Vrabče do tržaške vélike ceste;

vodje novomeške obrtne nadaljujoče šole, da se napravi ustanova za enega učenca te šole da bo mogel hoditi v kako obrtno šolo; društvo za podpiranje novomeških dljakov za podporo;

občine Prapreče, naj se preloži okrajna cesta, ki drži od Čateža in Vélike Loke proti sv. Lorencu in Martinje vasi na véliko cesto;

sadjarskega društva v Vipavi za podporo, in učiteljev sodnih okrajev Ilirska Bistrica, Senožeče in Postojna za draginske priklade.

Vse te prošnje se izročé finančnemu odseku. Več poročil deželnega odbora se izročí finančnemu odseku.

Proračun zemljiško-odveznega zaloga za leto 1882 se odobri i določi, da se ima za pokritje pobirati 16%, doklada na vse neposredne davke z državnimi prikladami vred, potem 20%, priklada na užitino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesá.

Sklene se, naj se uvede na slapskejsadjarske in vinarske šoli praktični šolski tečaj za ljudske učitelje in se v ta namen dovolí 400 gld. za prihodnje leto.

Proračuna za sadjarsko in vinarsko šolo na Slapu in deželno kulturni zaklad za l. 1882 se odobrita, kakor tudi računski sklep poslednjega zaklada za l. 1880.

Učencem dunajske akademije upodabljačojih umetnosti Ferdinandu in Josipu Veselu in dunajskega vseučilišča Asylvereinu zbor dovolí po 50 gld. podpore.

Za most čez Kolpo poleg Broda se dovolí 1000 gld. in čez Unco pri občini Laze 300 gld.

Dopisi.

V Trstu, 9. oktobra.

(Odprava »Soča«. Konec.) Če »Edinost« ni napadala kraških županov zaradi njih nepolitičnega vedenja, storila je to s preudarkom; ona ni nikoli odobrvala ravnanja teh slovenskih mož, vendar pa misli, da več opravi, ako z lepa svari, nego strastno napada in razpore mej ljudstvom neti. »Soča« se še prepriča, ako se uže ni, da je tako postopanje boljše, pametnejše in zdarnišje od njenega. »Edinost« je prejerala pisma, s katerimi so se mnogi opravičevali, a vse te opravičbe je zavrnila in s tem možem povedala več, nego »Soča« z vsemi žaljivimi napadi. Nesramna pa je trditev, da nismo grajali teh korakov. Kak vsep pa so imeli »Sočini« napadi i kako je ona pri tem postopala? — Ljudstvo so jako zdražili, tako celo, da je nalašč »Soči« kljubovalo in so nezaupnice začeli nazadnje dajati celo oni, ki so se pri nekeji volitvi dobro vedli; a o teh je molčala naša nasprotnica, držé se pregovora: *duo cum faciunt idem, non est idem.*

Kdo je hvalil g. namestnika zato, da je obiskal gledišče? Kdo se more spotikati ob vedenju v gledišči? Bila je dvorljivost, katero moramo zahtevati od vsacega omikanega človeka; čestiti smo v njem cesarjevega zastopnika, kar smo tudi ob svojem času konstatirali. Da pa ima »Soča« drugačne nazore, nego ves izobraženi svet, zato vendar mi ne moremo biti ogovorni.

Laž je, da je hotela »Edinost« vsiliti »Soči« neko poslanico, to je bila Bizjakova stvar; društvo in list »Edinost« ne vesta nič o tem in tudi ne bi se bila nikoli toliko ponižala.

Kar smo govorili, da je obečala vlada, to je vse res, o tem imamo priče in vlada bi tudi

bila morala drugače postopati, ako bi Bizjak bil še enkrat zavrnen. Mi smo vedno trdili in trdimo še zdaj, da je izviralo njegovo nepotrjenje iz političnih uzrokov, ker vseh odvetnikov bi moralo biti sram, ako bi trpeli mej sabo takega tovariša, ki zaradi družih hib ne bi smel sedeti v mestnem zboru. Mi imamo priče, da se je tujec B. sam izjavil, da sta le on in nek drug gospod uzrok, da Bizjak ni bil potrjen in da so povodi nepotrjenja bili le političnega značaja.

Da Bizjak ni mogel več sedeti v zboru, ki je z njim tako delal, to je jasno in tudi to, da so volilci pokazali politično značajnost, ker so ga zopet volili. »Soča« jih je res zaradi te lepe lastnosti hudo grajala ter jim še zdaj očita, da so bili zapeljani, a vsi drugi časniki, raznih jezikov in barv, jako so jih hvallili ter »Soči« sapo zaprli. Zapró sapo »Soči« tudi volilci sami, ker so baje jako raskaćeni na »Sočo« in hočejo javno manifestovati, da so volili po svojem pričanju. »Edinost« ni vabila na dom, ampak pisala je, da bodo društveni zastopniki na Opčinah. To je črno na belem in tudi to, da je tujec B. kandidatura Malalanu vsilil.

Drugačne razmere bi bile, da je bil Malalan volilec, i da se ni godilo, kar se je, da namreč uže pred prvo volitvijo nobeden ni hotel ponujane kandidature prevzeti; to smo uže poprej poudarjali, tedaj ni treba dalje razpravljati. Kaj se »Soča« na to upira? Mi smo znali, kakšne so stvari, a nespametno bi bilo, vse po svetu raztrobiti; to je znal tudi odbor društva »Edinost« ter se ravnal dostojno po okoliščinah in razmerah in zato smemo zopet konstatirati, da se je godilo vse v popolnem porazumu z vsemi odborniki in g. Malalanom, ki se je brez onega svinčenega na belem zavezal, da bo sam proti sebi delal. Zato pa tudi ni res, da so nekateri matorjari odločili, ni res, da so bili volilci zapeljani; oni so uže davno pred volitvijo sklenoli Bizjaka zopet voliti, ker se jim je za malo zdelo, da se ne spoštuje njihova volja in jim krati ena najprvih ustavnih pravic.

Taka je ta stvar. Kako pa »Soča« in »Sloga« postavljate kandidate? Še papež škofov tako ne dela. Gospod načelnik dekretira: »Tega morate voliti!« in »Soča« ta ukaz zatrobenta. Zato pa tak kandidat vselej pade in po Goriškem je le en glas zoper tako samooblastno postopanje. Naj tedaj »Soča« ne hlastá po naših volitvah, dokler ima sè svojimi tako nesrečo. Vsak pred svojim pragom! Ves slovenski svet nam priča, da je Goriška nekda slula kakor najbolj rodoljubna in disciplinirana, a kar se je tam začelo samodršstvo, začelo je tudi vse razpadati in kazati se demoralizacija.

Na Tržaškem pa je prav nasprotno, slovenski tabor se tukaj, če tudi počasi, vendar le od dne do dne bolj vtrjuje k ljuhu vsem nasprotnikom, katere imamo v svojej aredi. Politika »Edinosti« tedaj ne bode Slovincem nevarna, kakor trdi »Soča«, ker »Edinost« marljivo dela pri vtrjevanju narodnega taborja ter je pravo glasilo primorskih Slovincov; pač pa je Slovincem nevaren organ za privatne interese, ki javno mnenje prezira i se vede, kakor samodržec primorske dežele. Zakaj kriči »Soča«: Politika »Edinosti« je Slovincem nevarna? Zato, ker bi rada sama gospodovala. Prijatelji nam pišejo o kombiniranem napadu na naš list, i mi ga opazujemo brez strahu; dokler bo nas narod tako podpiral, kakor zdaj, brezvpešne bodo vse prizadeve naših nasprotnikov, ki imajo tako kosmato vest, da naše delalce ovajajo, tožijo in

takoga gréha pokazan vz l, akože ty zadéneš, i akože tva milost, i tebé ljubo.

Bože, ty pride s nebese, uže se da v muku za ves národ, da by ny zlodéju otel. Otmi me všem zlodéjem. Milostivy bože, poruču me tělo i moju dušu, i moja slovesa, i me dělo i moju věru i moj život. I da bym uslyšal na sudny den tvoju milost veliju, s těmi ježe vzoveš tvojiimi usly: Přiděte ota mega izvoljeni, priměte v čne veselje, i večny život, ježe vy jest ugotovljeno iz vaka v věk. Amen.

Taka so naša rodna »slovesa«, napisana za cerkveno porabo, pri boljšanju spokornih ljudi.

Iz jezika, napisanega na frizijskih listinah pa se tudi lahko prepričamo, da Nemci v 17. stoletju niso še imeli tako lepega i opipljenega jezika, kakor Slovani dolga stoletja poprej. Če tudi ni vse tako, kakor bi želeli, vendar smo močno potolaženi, če vidimo, da imajo Švabje pri vseh ugodnih okolištinah v svojih starih knjigah mnogo manj izobražen jezik nego mi.

Naše slovensko slovstvo se začinja stoprav v 16. stoletju s posredovanjem Lutrove vere.

O tem naj tudi nekoliko omenimo. Sv. Ciril i Metod sta spoznala napisano božansko besedo za veliko pomoč pri razširjanju sv. Kristove vere. Do tega spoznanja so prišli tudi razširjevalci Lutrove vere po Kranjskem, ter začeli spisovati različne knjige verskega obsežka. Na tem delu treba da Slovenci ohranimo prvim našim spisovateljem — hvaležen spomin.

Primož Trubar je ime našemu rojaku, ki se je porodil l. 1508 v Račici na Dolenjskem. Roditelji ga namenijo študijam. Po dovršenem bogoslovju je bil v mašnika posvečen a pozneje

postane celo kanonik ljubljanski. Trubar omahne na svojej katoliškeji veri, pristopi k protestantizmu ter začne novo vero učiti i mej našince siriti. Ali uže l. 1540 ga zapode iz Ljubljane. Trubar pobegne v Švabe, kder vdobi službo luteranskega pastora. Ker ni mogel mej Slovinci nove vere osobno več učiti, spisal je »Abecedo s katekizmom« ter dal to prvo slovensko delo na slovstvenem polju — natisnoli na Nemškem. K malu potem pa da na svitlo: »Katekizem z razlago i drugimi dokladi.« Trubarju se pridruži še prognani koprski biskup Peter P. Vergerij, ki se je bil tudi poprotestantil, ter skupno spisujeta slovenske knjige verskega zadržaja. Leta 1555 dasta na svitlo evangelije sv. Matevža, a nekollko časa potem pa posamezne dele sv. pisma nove zaveze. Trubar je umrl ko pastor v Derendingenu l. 1586. — Juri Dalmatin, učitelj modroslovja i propovednik luteranski v Ljubljani, poslovenil je l. 1578 »Mozesove bukve«. Leta 1584 sestavi A. Bohorič, ravnatelj stanovskih šol v Ljubljani, vlasten pravopis slovenskemu jeziku i na temelju tega spiše prvo slovensko slovnico. Ta pravopis se je začuval ko navadna pisava, pod imenom »bohoričica« do l. 1844. — Za časa škofovanja Tomaža Krena v Ljubljani so bili novoverci na Kranjskem hudo preganjani. Kakor v 9. stoletju na Moravskem i Panonskem, isto tako skrbno se je isti čas poiskala slednja slovenska knjiga, ter uničena je bila na ognju skoraj vsa naša jedva pričeta slov. književnost. Razložek na tem literar. pokončevanju je le ta: v 9. stoletju so Nemci na Moravskem i Panonskem Slovanom knjige požigali zato, ker so bile slovenske; v 16. stoletju pa so po Kranjskem slovenske knjige v ognju uničevali le zato, ker so bile pisane večjidel v Lutrovem duhu, z namenom, širiti krivo vero mej slovenski narod.

Po dovršenem »požiganji« se je spoznala velika potreba zaradi slovenskih verskih knjig. Prvi se loti dela sam gospod škof Kren, ter uredi i spiše svojim duhovnikom »Evangelija inu lystovi«, l. 1612. Za njim se je poprijelo dela več spisovateljev iste dobe; eden najbolj marljivih je bil tudi novomeški prošt Matija Kastelec. — Leta 1768 je spisal oče Marka Pohlin »Kraynska grammatika, das ist: Die crainische Grammatik, oder Kunst die crainische Sprach regelrichtig zu reden, und zu schreiben«. Da je v tej slovnici slovenski jezik tako popačen, tega ni spisovatelj toliko zakrivil, nego tedanja nemška soparica, ki mu je spridila dober okus na narodnem mišljenju i hotenju. Koliko našincev imamo še dandanašnji mej seboj, ki jih je po večletnih šolah nemška elektrika tako prestrojila, da niso v narodnem oziru niti gospodarji svojega srca niti uma. Vse njihovo mišljenje i hrepenenje je tuje. Žalostno pa resničnot K malu za M. Pohlinom nastopijo spisovatelji: Oswald Gutsman, Juri Japelj, Blaž Kumerdej, Anton Linhart in l. 1753 se porodi blizu Ljubljane Valentin Vodnik, ki je bil pozneje res pravi narodni voditelj i kažipot svojim sovremenikom i potomcem slovenskim na književnem polju. O tem dovolj.

Kar pa se tiče slovanske liturgije mej Slovinci, o katerej smo uže nekoliko omenili, ohranila se nam je glagoliška listina iz l. 1583. V istem letu se je čitala, oziroma pevala, slovanska maša v Kamulah pod Čavnom blizu Črnič na Goriškem.

(Dalje prihodnjič.)

obrekujejo pri vladi, potem pa po listih kričé, da drugi njé ovajajo. — Lepi značaji to! — Ali ni to Tersitejevo delo? Ali so to pota pravega slovenskega postopanja in skupne slovenske politike i ne judovska predrznost, katero »Soča« nam očita? Da, judovske predrznosti se je, žalibog, le preveč nazvelo nekoliko mlajših naših ljudi, ker so jim bili judovski časniki dušna hrana. To nam priča »Soča« prav očitno.

Ko so bile zgornje vrste uže stavljene, dobili smo vest iz popolnoma verjetnega vira, da »Soča« v prihodnje opusti vsak napad na »Edinost«. To nas je resnično razveselilo. Hoteli smo še mnogo ozbiljnega v svojo brambo razodeti, a vest o nepričakovanej spravljivosti nas je potolažila. Mir tedaj mej namil »Edinost« miru ni škalo i ga ne bo kalila, a braniti bo znala svojo čast, ako bi še kdaj potrebno bilo.

H koncu prasha mo pa še *tržaške* naše nasprotnike: Čemu je bilo toliko truda in muke, da ste nas denuncirali? Kaj ste s tem dosegli? Koliko slave ste si pridobili? Kaj ste domovini koristili? Zakaj niste, kakor vam očitajo »Novice« sami za kolesa prešli, in vzvlekl vož, ako je res v blato zlezel? Zakaj ste od strani gledali in s križem rokami posmehljivo i malodušno kričali na voznike? Zakaj ste nas zaničevali pri trudopolnem delu? Stopite v našo sredo, podpirajte nas, svetujte nam, delajte boljše od nas, če ste kaj vredni. Vaše dozdanje ravnanje ni bilo pametno in rodoljubno.

IZ TRŽAŠKE OKOLICE, 5. oktobra.

(*Novo šolsko leto.*) — Pričetkom meseca oktobra so se odprle šole po vsej tržaški okolici.

Ljubi okoličani! ne zamudite lepe prilike, pošiljajte v šolo svoje otroke.

Pokažite, da ste tudi vi uneti za omiko, da vam ne bodo tujci očitali nevednosti in surovosti. Prilika vam je dana, ako jo zamudite, zamujena je za vselej. Šole so po novih učnih načrtih g. viteza Ant. Klodiča dobro urejene, podučuje se v materinem jeziku, učitelji so tudi uneti za napredek; le na Vas, dragi roditelji, je zdaj ležeče, ali bode imela šola dober vpeh.

Vaša edina skrb bodi, da nepretrgano pošiljate sinove in hčere v šolo, da skrbite za časa, da bodo dobro oblečeni in obuti, kajti zima je pred durmi.

Bodite ostrí z svojimi otroki, opazujte njih pota in prepričujte se, ali so res v šoli, ali ne.

Potrudite se večkrat k učitelju, poizvedite, kako se vaši otroci učé in podpirajte ga v težavnem delu.

Le tam je upati dobrega sadu na šolskem polju, kder so roditelji in učitelji enih misli, kder gredo drug drugemu na roko.

Posebno pa je treba paziti na redno obiskovanje skoz vse leto, ne pa le po zimi, ali le nekatero mesece. Šolski nauk je razdeljen na vse leto, torej je treba šolo vse leto obiskovati.

Vsa tvarina poduka je pa razdeljena na šest šolskih let in le tisti, kateri je ves ta čas pridno v šolo hodil, gotovo se je toliko naučil, da mu zadosti v navadnem življenju.

Torej vrli okoličani! poslušajte ta opomin, ter ravnajte se po njem.

IZ KOPRA, 16. oktobra.

Naznaniti nam je treba, da bode vsled dopisa okrajnega šolskega sveta dne 27. oktobra *okrajna šolska konferenca* v Kopru; zbor se prične točno ob 9. uri na jutro in sicer v šolah tukajšnjega možk. učiteljskega. Na dnevnem redu je v prvo »skupno posvetovanje« slovenskih in italijanskih učiteljev, predsedništvom č. g. nadzornika Klančnika. Dnevni red: 1. volitev dveh tajnikov, 2. volitev jednega uda za okrajni šols. svet, 3. volitev dveh delegatov za deželno konferenco, 4. volitev stalnega odseka, 5. volitev odbora v odkrbovanje okrajne učiteljske knjižnice, 6. delitev konference v jeden slovenski in jeden italijanski oddelek. Tedaj, kakor razvidno silno važne točke. Treba je možatega postopanja in prave jednosti, da tudi slovensko učiteljstvo do svojih pravic dospé. Upati je, da so italijanski kolegi spravljivi in da jim bode mar za jednakopravnost. Sploh pa je povsodi treba delalnih moči.

Dnevni red za slovensko učiteljstvo nam kaže te-le točke: 1. nagovor okrajn. šols. nadzornika, 2. razprava o pohodu ljudskih šol, 3. stvarna in slovična razložitev jednega komada iz slovenskega berila.

Na učiteljski se tedaj vidimo in marsikaj se pri tej priliki ozirom na napredek ljudskega šolstva lahko pogovorimo.

Tudi naše slovensko učiteljsko društvo bode istega dne v Kopru zborovalo. Zanimiv dan tedaj za nas in naše zadeve.

Koncem tega meseca se ob enem prično skušnje za učiteljsko sposobnost. Kakor je čuti, oglasilo se je do sedaj blizu 30 gg. učiteljev in učiteljic. O izvršitvi in izidu kasneje.

Na možko učiteljske je letos prišlo v prvi tečaj 13 Slovencev, potem 4 Hrvati in 4 Italijani. V vseh štirih tečajih je blizu 85 gojencev. Učiteljstvo se do sedaj ni nič spremenilo; le učitelj vadnice, nekdanji okrajni nadzornik P. je možno bolan. Upati je, da mu k malu odleže.

Pri tej priliki z veseljem ponavljamo vest, ki smo jo te dni slišali, da je namreč gg. slovenskih maturandov (meseca julija) uže več dobilo učiteljske službe. Čestitamo jim. Huje neki lde italijanskim kolegam; večina njih je še brez določenega mesta.

Novica vam je tudi, da je prišel na kopersko gimnazijo g. profesor Matejčić iz Pazina.

V zadnjem času so se obelodanile volitve v deželni šolski svet isterski in v izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole. Prve na šest let in druge na tri leta. V deželnem šolsk. svetu sedijo razen prejšnjih: gg. vodja koperske gimnazije Babuder, vodja piranske realke dr. Locali in vodja učiteljskega J. Revelante. V izpraševalni komisiji so: g. vodje Babuder, načelnik, g. vodja Revelante, namestnik in profesorji: Belušić, Benati, Gerosi, Kristan, plem. Kleinmayr, Merkl, Spinčić ter učitelji vadnice: g. Orbanuh, Marincovich, Poniž.

K malu se tudi novoizvoljeni okrajni šolski nadzorniki proglasé. Tu in tam se utegne kaj spremeniti.

Veliko novega tedaj za naše šolstvo.

IZ BOROVNIŠKE OKOLICE, 2. oktobra.

Zarotil sem se uže večkrat, da ne bom javil svetu stvari, katere sramoté našo sosesko, ali vselej me je opominjala vest, da ne smem zato, ker me hudobneži obrekujejo, zanemarjati skrbi za občinsko blagostanje in napredek. Res je nevhvaležno delo, ko se poganja človek za splošno korist! Mislili bi si, da se brezplačnemu delalcu ne bi smelo tako v roke gledati; saj pravi uže star pregovor: darovanemu konju se ne gleda na zobe. A pri nas je to narobe. Kadar zinem katero, ki se tiče občinskega blagostanja, precej zagodrnjajo nasprotovalci, češ, tega pa uže ne, zato ker je ta rekel, rajši trpimo mi škodo in sramoto, ter z nami vsa občina, — za sramoto se nekateri uže tako dosti ne menijo. Ni li to grda hudomušnost? Jaz vsaj tako mislim. Da bi imeli moji nasprotniki res tako trde glave in bili tako kratkovidni, da ne bi mogli spoznati resnice in koristi, katera se jim tolikokrat svetuje in priporoča, to je vendar nemogoče, ker dihamo vsi enako čist zrak, pijemo enako vodo! Toraj je kriva le zlobnost posameznih modrijanov, da se ne more staviti v izgled družim občinam.

Prav dobro vem, da resnico govoriti ni vselej zelo prijetno, dostikrat nevhvaležno, večkrak celo nevarno, i nastopki so časi tudi bridki. Večkrat bi bolje bilo, da se človek vje v jezik, nego pove, kar mu leži na srcu. A na drugej strani pa velava vest, da je resnico pričati lepo, potrebno in sveta dolžnost vsacemu človeku. In nebeški klic vsikdar premaga, kadar nastane boj v mojih prsih, ko ugledam nerodnosti posamezne ali občinske. Zatoraj tudi danes ne morem molčati. Vem, da se mi bo očitalo, da sem hudoben, da sem strasten in da je grdo pregreške tukajšnjih mogotcev trositi mej svet, ali kaj si hočem, ko vidim, da bo še le potem imela moja duša mir. Tudi pričakujem — in zato sem se oglašil, da ne bode moje besede glas uplijočega v puščavi! Želja moja je, da se omeče srca vsem nasprotnikom pravičnosti, da začno spoznavati in ločiti hinavstvo od odkritosrčnosti. Da se nahaja mej najlepšimi jabolki vsikav paperk, mej najboljšim žitom plevel, to vsak ve, to je naravno. Prav tako je tudi v našej občini, tudi našim občanom — ne vsem, le nekaterim — ugaja paperk, plevel bolj od zdravega sadu. Naša občina bi bila v resnici in po vsej pravici vredna častnega imena, ko bi se v odboru ne šopiril osat, ki se kaže v lepem cvetu, v istini pa je jako, jako škodljiv ter ga je, kakor vsako slabo stvar, teško uničiti. Čuditi se moram, da tukajšnje prebivalstvo večinom ne sodi po delih, ampak po zaslužnji rajnih očetov. Povzdiguje Francelna nad Jožeta zaradi tega, ker je bil prvoga oče mogočen, veljaven mož, Jožetov pa siromašen kajžar. Zakaj zopet drugemu, če prav umnemu, odrekajo besedo? zato ker je njegov oče znal delati čevlje samo na kveder. Nasproti pa prištevajo mogočnega Janeza mej prve vrstnjake samo zato, ker je bil njegov oče »velik mož!« Kdaj se vendar tukajšnje ljudstvo toliko zmordi, da ne bo verovalo v prazno ime, marveč v delovanje, katero ima pred očmi!

Sedaj, ko imamo volitve pred durmi, moram opominati Vas, borovniški občani! Izrujte osat iz odbora! Ne volite si tacega za župana, kateri je uže davno govoril, da Borovničanje težje čakajo, da bi on županoval — nego duša v vicah svetega raja! Ne volite si tacega, o katerem ste se uže lahko prepričali, da mu je več

mar za svoj žep, nego za občinsko blagostanje. Ne volite tacega, ki ne vidi, ali neče videti, da so razmere sedaj vse druge, nego so bile pred 25 in 30 leti. Ne volite tacega, ki se vam le priljuje in z grdim jezikom družih dobro ime spolkupuje! Ne volite tacega, kateremu je pravica surova pest, da se nam ne bo godilo, kakor onej lisici, ki je pustila v svojo jamo ježa, ki pa jo je za plačilo iz nje segnal.

Z Dunaja, 10. oktobra.

V soboto 8. oktobra so priredila česko-slovenska društva pri Dreherju koncertno besedo.

Izmeji pesni je najbolj ugajal četerospev »Zirata« — laska in zbor »Zvuky slovenske«. Zbor »Utonula« pa se je pred leti pod pevovodstvom rajnega Tovačovskega bolje popeval; a v občé je pevovodja Jirik nalogo svojo častno rešil. Igra na klavir: Fantasie na české národní písně, ja očarala. Opera pevkinja Schmidt-Allizarova je z dvema pesmima uspešno sodelovala.

Ljudstva je bilo rad 500; iz mej Slovencev sem videl samo Navratila; radi koncertnega namena »Ve prospěch národního divadla« bi pa Slovenci bili uže smeli v večjem številu priti. Meni se dozdeva, da smo se mej avstrijskimi Slovani Slovenci Čehom ob priliki njihove narodne nesreče najmenj usmílečne skazali.

—r.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Vsak dan se trdi in prokljuje, da se anideta avstrijski in ruski car, pa tudi italijanski kralj z našim cesarjem. Prvo se res utegne k malu zgoditi, v shod italijanskega kralja z našim cesarjem pa nemamo še dosti vere.

O ministru znanjih zadev baronu Haymerlu se ni veliko govorilo, dokler je živel, mož je bil miroljuben ter se ni utikal v notranje zadeve, kar je prav storil; večina časnikov zaradi tega o njem pohvalno govori, le nemška stranka ga napada zato, ker ni zanjo delal. — Zdaj se ugiba, kdo bo njegov nastopnik; Madjari se poganjajo za Madjara, nemška stranka za tacega moža, ki bi nasprotoval Rusiji i pomagal Slovane tlačiti. Mi pa mislimo, da ni potreba gledati na njegovo narodnost i da bi najboljši bil tak mož, ki bi znal krepko zastopati in varovati splošne avstrijske interese.

Zadnje sabote ob devetih zvečer je nana-gloma umrl bivši minister trgovine, zdanjji moravski deželni načelnik baron Korb-Weidenheim. Bil je v gledišču v Brnu, kder ga je kaplja zadela. Gledišče se je vsled tega zaprlo; ljudstvo žaluje za njim.

V itajerskem deželnem zboru je poslanec Herman prav krepko zavračal napade na Slovence, rekel je, da bo treba, da se seže najvišja mož mej narode in odkaže vsacemu svoje pravice, ker ustavoverci nečejo odstopiti od svojih kričev. Dovolil je deželni zbor za ljudske šole 1.622.325 gl. ter zapretil učiteljem, da nobeden ne dobi službene doklade, kdor nema »entsprechende äussere Haltung«. To se ve da velja slovenskim učiteljem, da bi slovensčino zanemarjali. Dalje je dovolil za kmetijsko šolo v Grotenhofu 10.464, za vinarsko v Mariboru 17.240, za ureditev Mure 130.000, za most čez Dravo pri Ormoži 6000 gl.

Novičenje v Bohi se je izvršilo v popolnem redu.

V Bosni in Hercegovini so prebivalcem zemljiške dedne zadeve skeleča rana. Nič ni prav gotovega, čegava je zemlja i poleg tega se v Carigradu pačijo dotična pisma, da je zmešnjava še večja. Ni tudi pričakovati, da se žalostno stanje uredi k malu, ker bo minolo še deset, ali dvajset let, predno se izvrši kataster i napravijo zemljiške knjige. Do tega časa pa Bog pomagaj!

Vnanje države.

Italija se vedno bolj oborožuje; kralj je dovolil, da se napravijo štiri nove vojaške čete, da se vojska s tem pomnoži od 300.000 na 400.000 mož. To ne kaže miroljubnosti.

Italijanski opravitelj v Tunisu je protestiral zoper to, da so Francozi Tunis posedli, ker so se tamošnji Italijani temu upirali; drugi evropski podaniki pa so Francoze z veseljem sprejeli.

Ruski car je na Ignatjev nasvet ukazal, naj se v deželah na vshodnjem morji uvedó zemstva, t. j. samouprava. Do zdaj je tam gospodovalo nemško plemstvo, s tem ukazom pa se mu je uprava vzela.

V Moskvi se delajo velike priprave za kranje ruskega carja, ki bo prihodnje spomlad.

Judje se v velikem številu selijo iz Rusije v Ameriko, le iz Kijeva se jih je uže preselilo 531.

V Albaniji menda ne bo več miru, dokler se tudi tam turška oblast ne zlomi, vedni boji so s turškimi vojaki; požiganje vasi in cerkev, uničevanje pridelkov je na dnevnem redu. Ar-

navti so zadnjič v Prizrendu požgali staro cerkev, katero so Srbi visoko spoštovali.

Gambetta je bil zadnji teden na Nemškem kder se je neki z Bismarkom sešel.

Angleška vlada je zaprla Parnella, najhujšega ščuvaleca na Irskem.

V vshodnej od Turčije na polu odvisnej Rumeliji je vedno večji nemir i če se stvari ne prefrugačijo, mora vstati splošen upor. Zato se Rusija prizadeva, da se vshodnej Rumeliji k malu konec stori in izvedó sv. Stefanski mirovni pogoji. Govori se, da se je ta stvar vredila na Gdanskem shodu in da je bil vsled tega Saburov poslan na evropske dvore.

Turški sultan je dovolil, da se sme zvezati turška železnica z srbsko pri Vranji. Tako pride Solun v neposredno zvezo z Belgradom, tu pa se napravi zveza z madjarskimi železnicami. Veliko boljše pot bi bila skoz Bosno, Hrvatsko in Kranjsko, katera se sčasoma tudi gotovo izvrši. Sicer se je sultan začel v Carigradu dolgočasiti, zato neki obišče Italijo, Francosko, Angleško in Nemško, i tako se utegne vresničiti prorokovanje, da bodo turške muhe še Reno pile. Mi bi mu svetovali pot v Azijo.

DOMAČE STVARI.

Tržaški mestni svet je v seji 11. t. m. o poročilu gledé volitve in odpovedi dr. Bizjaka prestopil na dnevni red.

Itačunski sklep mesta Trsta za leto 1880. 31. decembra 1879 je bilo v blagajnici 93.813 gl., vplačalo se je v letu 1880 6.045.800, tedaj skupaj 6.140.613 gl. Troškov je bilo v omenjenem letu 6.040.180 gl.; v blagajnici je bilo 31. decembra 1880 100.433 gl. Mestno premoženje v blagajnici 100.433 gl., zatala plačila 1.311.940 gl., obligacije 150.500 gl., premakljivo premoženje 478.881 gl., postopja in zemljišča 7.879.230 gl., zemljišče v Škocijanu 177.479 gl., skupno premoženje 10.098.613 gl. Vsega dolga je bilo 5.746.205 gl., tedaj ima mesto 4.351.408 gl. premoženja.

Razstava v Trstu. Trgovinsko ministertvo je naznanilo spodnjeavstrijske trgovinske in obrtniške zbornici, da je v proračun za leto 1882 za tržaško razstavo postavilo znamenito vsoto ter je povabilo tudi dunajsko zbornico, naj se trudi za to, da se kolikor mogoče obitniških stvari pošlje na razstavo. — Več udov tržaške razstave je šlo v Milan, da se z naredbami tamošnje razstave seznanijo. — 15. t. m. bi se bilo imelo začeti postavljati postopje za razstavo, a to se ni moglo zgoditi, ker mora tržaški mestni svet, ki o razstavi dozdej še besedice ni zinol, dovoliti rabo mestnega zemljišča. Tudi še znano ni, če to dovoljenje dá, da mu je razstava trn v peti, to pa je dobro znano in tudi to, zakaj nanjo mrzi.

Ruskim judom se v Trstu nabrali nad 20.000 frankov ter jih poslali v Pariz odboru »Alliance israelite«.

Častno občanstvo. Ročinski in ajbski občinski zastop na Goriškem sta izvolila trgovinskega ministra, barona Pinota za častnega občinarja.

Imenovanje. V istrski šolski svet je cesar imenoval: poreškega stolnega dekana, Ivana Clevo, koperskega gimnazijalnega vodjo, Jakoba Babuder, piranskega realkega vodjo, dr. Fr. Localija in vodjo koperskega učiteljskega, Ivana Revelanteja. »Naša Sloga« tej vesti pristavlja: »Uznimo na znanje! U Istri, gdje je dve trećine stanovnikah Hrvatah, imamo školsko zemaljsko vieće, gdje nema nijednoga Hrvata!«

Promenje v tržaško-koperske školske. Č. g. Josip Ceme, kurat v Barkovljah pri Trstu je vpokojen. Č. g. Josip Uršić je imenovan za kapelana v Škodnju. Č. g. Karol de Maiti, dozdanji tajnik škofovske kurije, imenovan je za kateheta na c. k. meščanskej šoli v Trstu.

V semenišče je stopilo letos sedem tržaških abiturjentov, in sicer: Bekar Jos. Fonda Fr., Pipan Iv., Prelac Donat, Ščulac Anton, Sila Fr. in Zarotti Fr.

Vreme je skoraj po vseh krajih jako neugodno. V tržaški okolici in Istri so zaradi vednega dežja s težavo trgategv izvršili, s Kranjskega in Štajerskega pa se poroča, da je še slabše i da bo vino tam kisló; v srednej Istri in sicer v selih: Dobrili, Guštini, Munci, Heki, Slokovići in drugih vaseh pa je 23. septembra toča vse pobila, bila je taka, da osemdesetletni starci take ne pomnijo. Ljudstvo je usmiljenja vredno. Zadnje nedelje je po blisku in gromu vstala precej močna mrzla burja. Zdaj pa je nebo, kakor ribje oko, krasni dnevi.

Štipendije. Poreški deželni odbor je razpisal dve štipendiji po 200 gl. eno za političniške, in drugo za filozofiske nauke, tri štipendijo za gimnazijalce in tri za učence na realkah po 100 gl. Do kdaj se imajo vložiti prošnje, tega ni v razpisu!

